

AANPASSING NORMEN VOOR BEDRIJFSGROOTTE EN TYPOLOGIE BEDRIJVEN

Walter van Everdingen en Kees de Bont

Voor de in de voorjaarsmaanden van 2007 gehouden Landbouwtelling heeft het LEI de Nederlandse grootte-eenheden (nge) geactualiseerd. Deze actualisatie heeft geleid tot de 'nge 2004', de opvolgers van de 'nge 2002', die bij de Landbouwtellingen van 2005 en 2006 zijn toegepast. De nge zijn normen die worden benut om de economische omvang van een bedrijf vast te stellen. Voor elk dier en gewas op het formulier van de Landbouwtelling is een norm berekend. Dit artikel geeft onder meer een toelichting op de normen en enige ontwikkelingen met het oog op de toekomst

Economische maatstaf

De nge is een maatstaf voor de economische omvang van een bedrijf. De economische omvang is een andere dan de omvang in oppervlakte (hectare) of in arbeid (aantal werkzame personen en gewerkte uren). De nge-normen worden onder meer gebruikt door de overheid, zoals ministeries en gemeenten, in regelingen en bij het verlenen van bouwvergunningen. De nge is gebaseerd op het (bruto)saldo van een activiteit: het houden van een dier of het telen van een gewas. Bij het begrip (bruto)saldo wordt uitgegaan van de opbrengsten minus de toegerekende kosten; de vaste kosten worden daaronder niet gerekend. Onder de opbrengsten worden ook gerekend de inkomsten uit de EU-premies voor bepaalde dieren, gewassen en producten, ook al zijn die in de meeste gevallen al ontkoppeld. Het LEI heeft op basis van de beschikbare informatie van bedrijven per dier en per gewas nu een geactualiseerd brutostandaardsaldo (bss) berekend, dat is omgerekend naar de 'nge 2004'. Bij de actualisatie is rekening gehouden met de ontwikkelingen in de opbrengsten en kosten, gezien over een aantal jaren. Zo zijn in de nieuwe bss (en nge) de veranderingen in de prijzen van de producten en van productiemiddelen verdisconteerd. Ook wordt de ontwikkeling van de productiviteit - de hoeveelheid productie in verhouding tot de benutte hoeveelheid productiemiddelen - inbegrepen. Elke nge staat nu voor een saldo van 1.420 euro; bij de vorige nge (de nge '2002') was dat 1.400 euro.

Tabel 1 Brutostandaardsaldo (bss) en Nederlandse grootte-eenheid (nge) in 2005 en 2007

	2005		2007	
	BSS	NGE	BSS	NGE
Dier soort/ gewas				
Wintertarwe (1 ha)	1.180	0,84	1.150	0,81
Suikerbieten (1 ha)	2.470	1,76	2.620	1,85
Melk- en kalfkoe	1.690	1,21	1.710	1,20
Vleesvarken	55	0,0393	62	0,0437
Leghen	3,75	0,0027	3,75	0,0026
Komkommer (1 ha)	184.000	131,4	198.000	139,4
Trostomaten (1 ha)	260.500	186,1	276.000	194,4
Roos (1ha)	389.000	277,9	366.500	258,1

Bedrijfstypen

Aan de hand van de bij de Landbouwtelling opgegeven aantallen dieren en oppervlakten van gewassen kan voor elk bedrijf het bedrijfstype worden vastgesteld. De indeling van bedrijven naar typen wordt vooral toegepast in de statistieken van het CBS en Eurostat en in het onderzoek, door onder meer het LEI. In veel gevallen, we spreken dan over (zeer) gespecialiseerde bedrijven, is het type gelijk duidelijk. Een bedrijf met alleen vleesvarkens is nu eenmaal een vleesvarkensbedrijf en een bedrijf dat alleen rozen kweekt in een kas is onmiskenbaar een glasbloemenbedrijf. Maar bij bedrijven met verschillende diersoorten en/of gewassen kan het type op voorhand minder duidelijk zijn en uiteenlopen. Wordt meer dan twee derde van de nge van

een bedrijf bepaald door één dier- of gewasgroep, dan is het een gespecialiseerd bedrijf. Maar wordt die grens van twee derde niet gehaald, dan is het een combinatiebedrijf. In dat geval kan het nog een combinatiebedrijf van gewassen zijn of van dieren (veeteeltcombinaties) of van gewassen en veeteelt; in het laatste geval kan ook van een gemengd bedrijf gesproken worden. Voor de vaststelling van de bedrijfstypen is nog van belang hoe dieren en gewassen worden ingedeeld. Bij dieren wordt onderscheid gemaakt tussen graasdieren, waaronder runderen en schapen, en hokdieren, waaronder pluimvee en varkens vallen. Bij gewassen is er onder meer een onderscheid tussen akkerbouw en tuinbouw open grond. De grens tussen wat bij akkerbouw en wat bij tuinbouw hoort is voor een aantal gewassen moeilijk vast te stellen en arbitrair. Dat geldt voor groenten die hetzij voor de verse markt dan wel voor de conservenindustrie worden geteeld. Voor een aantal gewassen werd tot dusver op grond van de oppervlakte van die teelt op een bedrijf (bijvoorbeeld minder of meer dan 1 ha) vastgesteld of het intensief geteeld werd dan wel extensiever. Afhankelijk hiervan was een hogere of lagere norm (in nge per hectare) van toepassing voor het gewas. Hierin is nu (met ingang van 2006) verandering gebracht. Voor elk gewas geldt nu slechts één norm en één bepaald gewas leidt altijd tot één bedrijfstype. Behalve die verandering in de groenten zijn er ook nog enkele andere kleine verschuivingen geweest van gewassen en dieren over de bedrijfstypen. Bovendien is ook de subtypering van de graasdierbedrijven gewijzigd: het bedrijfstype 4370 ('overige melkveebedrijven') is vervallen en daarvoor in de plaats is het bedrijfstype 4447 ('paard- en ponybedrijf') gekomen. In 2006 worden van de 79.435 bedrijven ruim 5.700 bedrijven (7%) als paard- en ponybedrijf getypeerd. Deze wijziging van de typering sluit aan bij de toenemende belangstelling voor de paardenhouderij, zie onder meer de Visie Paard en Landschap van LNV.

Bedrijfsomvang en -type op internet berekend

Voor het berekenen van de omvang en het type van een bedrijf heeft het LEI een internettoepassing ontwikkeld en beschikbaar gesteld via de website (www.lei.wur.nl). Er kan een compleet overzicht van de normen worden geprint die aansluit bij een te kiezen jaar van de Landbouwtelling. Daarnaast kan de gebruiker ook aantallen dieren en oppervlakten gewassen invullen, waarna een overzicht beschikbaar komt met daarop de ingevoerde gegevens, de totale bedrijfsomvang (in nge) en het bedrijfstype. Aan het gebruik van de applicatie zijn geen kosten verbonden.

Aanpassingen in de toekomst

De methode van het berekenen van de bss en nge is in Europees verband voorgeschreven. De EU kent in plaats van de nge de ege (Europese grootte-eenheid). 1 ege staat gelijk aan een waarde van 1.200 euro. In Nederland wordt de ege gebruikt voor vergelijkingen met andere landen. De Nederlandse normen sluiten dus aan op die van andere EU-landen. De eerst volgende actualisatie van de bedrijfsgroutenormen is in EU-verband voorzien in het jaar 2010. Het voornemen is om dan rekening te gaan houden met enkele veranderingen in het Europese Landbouwbeleid (GLB). Het GLB is veranderd door het ontkoppelen van premies van de teelt van gewassen en het houden van dieren. Hiervoor zijn bedrijfstoelagen geïntroduceerd. Deze (ontkoppelde) toelagen kunnen niet meer worden toegekend aan bepaalde dieren of gewassen zoals tot nu toe met de premies is gedaan. Om met deze verandering rekening te houden, zal in EU-verband worden afgestapt van het vaststellen van (bruto standaard) saldi. Vanaf 2010 zal per activiteit (dier, gewas en verbreding), zoals het er nu naar uit ziet, uitgegaan worden van de opbrengst.

Meer informatie:

Website van het LEI (www.lei.wur.nl). Onder 'Sector in cijfers' is de Internettoepassing opgenomen. Daarnaast wordt op de site ingegaan op vragen in verband met de nge-normen en de bedrijfstypering.